

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Františkanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačujejo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davek posebej. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

VABILO

na sejo širjega sosveta U. J. U. poverjeništvo Ljubljana, dne 6. oktobra 1929.

Ker je postal širji sosvet na seji dne 22. septembra t. l. v Celju vsled nujnega odhoda nekaterih tovarišev-predsednikov nesklepčen (oditi so morali zaradi šole, ker pozneje niso imeli zveze z vlaki), sklicujemo nadaljevanje seje za nedeljo dne 6. oktobra 1929 ob 8. uri v risalnico drž. moškega učiteljskega v Ljubljani. Dolžnost vseh predsednikov je da se udeležijo seje ali pa pooblaste podpredsednike, da pridejo ti na sejo.

Dnevni red glej v 5. številki Učit. Tovariša z dne 12. septembra 1929.

U. J. U. — poverjeništvo Ljubljana,
dne 25. septembra 1929.

Andrej Skulj, s. r.
poverjenik.

Josip Kobal, s. r.
tajnik.

Težak položaj učiteljstva na enorazrednicah in v hribih.

Materijalne, stanovanjske in prehranjevalne težkoče. — Položaj ob boleznih. — Težkoče pouka. — Težkoče šolanja otrok. — Potreba posebnih dokladov po čl. 40. urad. zakona za taka službena mesta.

V »Učit. Tov.« št. 24. dne 24. januarja 1929 je tovariš — lj. v članku »Enorazrednice« opisal in precej podrobno navedel razne materialne težkoče, ki jih mora nositi učiteljstvo enorazrednic.

Stanovanja zvečine ne odgovarjajo niti skromnim zahtevam. Prehrana je druga boleča točka. Učitelj samec si mora pač sam kuhati, ker v mali vasi le težko dobi kmeta, ki bi bil voljan radi učitelja obedovati ravno opoldne in večerjati tudi ob gotovi uri. Tu narekuje čas obeda, večerje le delo, posebno v letnem času. Učitelj z družino, pa nahrbtnik na pleča in hajdi po končani šoli ob 4. uri popoldne v dve do tri ure oddaljeni trg, da prileže pozno v noč otovorjen kakor živine, utrujen od strmega potoja, da se ti ne ljubi niti jesti. Seveda tu pa tam se naloži tovor za celi mesec vozniku, ki vozi »plohe« z gore. Temu je pa treba plačati. Torej te v vsakem slučaju živila stanejo vedno za nekaj odstotkov več nego tovariša, ki živi v dolini, kjer se mogoče poslužuje kake konsumne trgovine, kar je še veliko ceneje.

Tako izgleda tisto »po ceni življenje v hribih«, kakor se glasi fraza, ki jo tolikokrat slišimo.

Pa bolezen. Ponoči te zbudi otročji jok. Otroci leži v vročini in blede. Srce se ti trga, ker veš, da mu vsaj do dne ne moreš pomagati. Ali naj greš v temni noči dve uri ali pa več po zdravniku? Ali ga dobiš doma? Ne preostaja ti drugega, kakor da strahoma pričakuješ udarca, ki ti je namenjen. In obisk zdravnika, in zdravlila — četrtino plače pripravi.

Težak je torej naš gmotni položaj, veliko je duševno trpljenje, ki ga prestaja tak učitelj samotar in treba je velikega samozatajevanja in veliko dobre volje, da človek v takih razmerah vzdrži. Vzdrži pa učitelj le

tedaj, ako v njem prevladuje zavest, da je na tem svojem mestu neobhodno potreben, da veliko koristi ljudstvu, ki je, čeprav tako samotno živi, vendarle vredno in potrebno šolske izobrazbe.

In ta zavest je pri vsem učiteljstvu močno ukoreninjena. Učitelj se odpove raznim udobnostim, da služi ljudstvu, da služi domovini. Če se pa včasih oglasimo z enorazrednic in tuptam potožimo svoje gorje, se to ne zgodi zaradi tega, da bi zbudili usmiljenje in pomilovanje. Nočemo tega, ker od pomilovanja se ni še nihče zredil. Oglašamo se zato, da se ne bi pozabili, da smo tudi mi enaki vsem osnovnošolskim učiteljem, ako ravno smo na enorazrednicah, da imamo enake pravice. Oglašamo se zato, da se ne bi zgodili več slučaj, kakor se je sledeči:

Tovarišica-upraviteljica enorazrednice v hribih je ob priliki vpisovanja v srednjo šolo, privedla svojo hčerko, da jo vpiše v prvi razred realne gimnazije v Ljubljani. Deklica je dovršila z dobrim uspehom peto šolsko leto na šoli, kjer poučuje mati-učiteljica. Ravnateljstvo omenjene gimnazije pa je vpis odklonilo, češ, zakon zahteva, da učenec(ka) konča štiri razrede osnovne šole z dobrim uspehom. Deklica pa je obiskovala le enorazredno šolo, v kateri oddelki ne odgovarjajo razredom na večrazrednici. Tako ravnateljstvo.

Kaj naj rečemo mi k temu? Res je, oddelki na enorazrednici ne odgovarjajo razredom, sobam na večrazredni šoli, pač pa odgovarjajo šolskim letom. Učni načrt predpisuje snov vsem tipom osnovne šole, in sicer deljeno po šolskih letih. Ne oporekam, vem, da se snov na večrazrednicah obširneje obdelja, vem pa tudi, da v bistvu in glavnih zahtevah znanja učni načrt ne dela tako velike razlike, da bi bil učenec radi tega, ker

je obiskoval enorazrednico, zapostavljen za onim, ki je imel srečo, da se je šolal na večrazrednici. V tem tiči tudi razlika med šolskim delom učitelja zaposlenega v enem razredu z več oddelki in med delom učitelja, ki ima v enem razredu eno šolsko leto.

Delo na enorazrednicah je veliko naporenejše, ker življenje ne vprašuje učenca ko vstopi v svet, ali je obiskoval enorazrednico ali večrazredno šolo, ampak hoče od njega znanja. Učitelj se mora torej truditi in napeti vse sile, da dobi otrok to znanje. Na enorazrednici so zato težji pogoji, na večrazredni pa lažji. Učni uspeh po končani šolski dobi mora biti v bistvu enak. To je zahteva učnega načrta. Vem iz lastne izkušnje, da učenec, ki konča četrto šolsko leto enorazrednice, je sposoben za vpis v srednjo šolo, kakor je sposoben oni učenec, ki konča četrto šolsko leto na večrazrednici, ne glede na to, da se takega učenca, ki se pripravlja za vstop v srednjo šolo, še posebej pripravljajo in vsak učitelj skrbi, da bo znanje takega učenca odgovarjalo zahtevam srednje šole. Radoveden sem, kaj pa dvorazrednice, tri-razrednice? Tudi v teh se poučuje v oddelkih. Tudi v štirirazredni šoli se mora uporabljati pouk v oddelkih. Torej kateri tip osnovne šole je edino zveličaven in odgovarja zahtevam za vpis v srednjo šolo? To moramo vedeti, da se bomo znali ravnati, da se nam v bodoče ne zgodi kakor omenjeni tovarišici.

Ker je ravnateljstvo v slučaju, ki sem ga navedel, res ravnalo po zakonu, tedaj moramo skrbeti, da bo šolska oblast izdala pravilno interpretacijo te določbe, ali pa, da se ta točka zakona spremeni v prilogi nižje organiziranih šol. Če se to ne da spremeniti, naj se učiteljstvo seznanja s tem določilom, ki

dela razliko med enorazredno in večrazredno šolo. V tem slučaju bomo pač morali svoje otroke, ko dopolnijo šesto starostno leto, vpisati na kako večrazredno šolo v trgu in tam plačevati drago hrano, stanovanje itd. Torej novi plus pri naši »polni« blagajni. Ali če bo usoda zahtevala, jih odtargamo kar materam od prs in jih damo v otroška zavetišča, zabavišča itd., da se pravočasno usposobijo za življenje, ker mi tega ne zmremo, ker smo na enorazrednici. Ali pa, lahka rešitev, predstavite nas s celo družino v trge, mesta, sploh na večrazrednice.

Torej k vsem spočetka naštetim težkočam naj se pridruži še skrb, da moj otrok ne bo deležen onih pravic, ki jih ima otrok delavca, kmeta, obrtnika, ki živi slučajno v dolini in poseja večrazredno šolo in to samo zato, ker sem jaz učitelj na enorazredni šoli, kjer se duševno in gmotno res žrtvujem. Da je to evidentna krivica, menda ni treba posebej razpravljati.

Upam, da je bil navedeni postopek omejenega ravnateljstva v Ljubljani zmoten, ker je bila hčerka tovarišice pozneje brez vsakih težkoč vpisana na humanistični gimnaziji v Ljubljani. Ni pa to vseeno učenec, ki je kazala veliko večjo nadarjenost in ljubezen za študij na realni gimnaziji in ni to vseeno staršem, ki jim je s tem napravljeno križ čez načrt o bodočem šolanju in življenju otroka. Zato sem se oglašil in mislim, da soglašajo s tem vsi tovariši(ce) enorazrednice.

Ne pomilovanja, ne predpravic, le do-brot, katerih se lahko poslužujejo otroci v dolini živčih staršev hočemo. Želimo, da bi se tak slučaj ne ponovil več. F. K.

Letni prejemki učiteljstva srednjih šol (brez draginskih dokladov)

Službena doba (let)	Osnov. in položajna plača a 100% stanarino	Specialna doklada	Skupaj
Suplent 1, 2, in 3. leto	6.200—	2.400—	8.600—
3—5	10.560—	6.240—	16.800—
6	11.820—	6.240—	18.060—
7—8	13.020—	6.240—	19.260—
9—10	14.100—	6.240—	20.340—
11	15.900—	11.040—	26.940—
12—14	17.100—	11.040—	28.140—
15—17	21.300—	11.040—	32.340—
18—19	23.700—	11.040—	34.740—
20	24.900—	11.040—	35.940—
21—23	26.100—	11.040—	37.140—
24—26	33.300—	14.400—	47.700—
27	35.100—	14.400—	49.500—
28—35	36.000—	14.400—	50.400—

Predmetni in strokovni učitelji imajo poleg prejemkov po uradniškem zakonu letno doklado Din 6240—.

Direktorji srednjih šol imajo za upraviteljske posle za Din 6240— višjo specialno doklado profesorja.

Letni prejemki učiteljstva osnovnih šol (brez draginskih dokladov)

II. kategorija		III. kat. (vrtarica + uč. 1. t. del)	
službena doba (let)	Osnovna in položajna plača a 100% stanarino	službena doba (let)	Osnovna in položajna plača a 100% stanarino
1—3	5.352—	1—3	4.728—
4—6	7.560—	4—6	6.720—
7—8	8.580—	7—9	7.500—
9	9.540—		
10—12	10.260—	10—12	8.700—
13—14	10.980—	13—15	9.300—
15	12.180—		
16—18	13.200—	16—18	11.400—
19—20	13.920—	19—21	12.000—
21	15.720—		
22—24	16.680—	22—24	12.600—
25—27	17.640—	25—27	13.320—
28—30	18.840—	28—30	14.280—
31 dalje	20.406—	31 dalje	15.567—

Strokovni učitelji osnovnih šol poleg prejemkov po uradniškem zakonu nimajo doklad.

Upravitelji osnovnih šol za upraviteljske posle nimajo doklad.

LISTEK.

MILOŠ VERK:

Kmetško-nadaljevalne šole.

Razmotrivanja o metodičnem postopku v kmetško-nadaljevalni šoli. Nauk o gnojenju v smislu teh izvajanj.

Ko gradimo temelje splošni etični in strokovni povzdigi kmetškega stanu, se moramo zavedati, da je od nas samih največ odvisna bodočnost kmetško-nadaljevalne šole, kajti če se prvi poskusi ne bi obnesli povsem pozitivno ali pa celo ponesrečili, bi ponoven poskus zadel na mnogo večje ovire. Pripade nam torej častna, a težavna naloga, naloga polna odgovornosti pred narodom in bodočnostjo, da ustvarimo kmetško-nadaljevalno šolo, ki bo imela v sebi toliko življenjske sile, da bode rastla in cvetela in da je kakršnikoli pretresljaji ne bodo mogli več zrušiti. Bilo bi sicer zelo enostavno, če bi pavzirali sistem starih šol onih držav, ki kažejo ogromne uspehe na gospodarskem polju ravno kot posledica nadaljnje izobrazbe kmetškega stanu, uverjen pa sem, da boste soglašali s principom, da bodi naša nadaljevalna šola res samo naša. Že narava sama kaže, da ni vsaka rastlina za vsak kraj, prebivalci posameznih pokrajin se razlikujejo po svojih osobinah, razlike med narodi so še večje. Ne rečem sicer, da ni potrebno postaviti ustanov v tujih državah in s pridom uporabiti, kar je uporabno pri nas in se ne da nadomestiti z enakovrednim domačim, to pa morejo biti le drobci, ki smo jih radi potrebe ali še prej radi komoditete kupili. Vsa zgradba pa mora biti naslonjena na naš kmetški dom kot celoto, t. j. kmetški dom s pre-

bivalci, običaji, tradicijami, goslopi, živino, posestvom, klimo, solncem, sosesko, sorodstvom, občino, društvi, zadrugami, samoupravnimi enicami in slednjič mora biti zgradba naslonjena na narod in državo v celoti. Medsebojni odnosi vseh teh činiteljev so pri nas v obče drugačni kakor pri sosednjih in drugih narodih, vsled česar nastane odločilna potreba, da bodi naša kmetško-nadaljevalna šola produkt studija vsega obstoječega in vsega potrebnega, in krij diferenco med obema.

Res je pač, da smo se v tisočletnem suženstvu morali navaditi na občudovanje tega in skrivanje lastnega siromaštva in sramote. Še danes je menda nam vsem to v krvi. Ker se nismo znali, niti mogli dvigniti, smo se čudili tujčevi lastnini in sanjali o dobrih, ki so bile dosegljive le v sanjah ali kakor pravilno razsodi Cankar »Da se sanjati o zlatih gradovih in svetih nebesih, o grozu ne.« A mi gospodje in tovariši bi radi kmetu spravili v roke groš, zlati gradovi v oblakih naj se razblinijo in sanja naj ne, da more živ v nebesa. Ne skušajmo klatiti zvezd in zidati širokih cest po srečnih poljanah, ki jih ni, temveč obirajmo raje sadje naših dreves in zasipavajmo luže po domačem dvorišču. Naš narod ima svojih lastnih dobrin dovolj. Vzbuja jmo in negujmo te, ne vsiljujmo mu tujih in uspeh bode siguran. Duševna in telesna kvaliteta našega kmeta je tolika, da obilo poplača trud za ustvaritev posebnega tipa kmetško-nadaljevalne šole za naše razmere.

Glavna faktorja vsake šole sta učitelj in učenec, a globoka duševna vez med obema, ki jo družijo, je dobra metoda, slab učni postopek ju odtuji — razdruži, celo osovraži.

Kdo naj poučuje na kmetško-nadaljevalni šoli, je vprašanje, ki ga moramo rešiti

mi učitelji sami in ki ga moremo rešiti le mi učitelji sami. Načelo bodi, da ne smemo poučevati na nadaljevalni šoli učitelja, ki vsled neizkušenosti ali vsled slabih šolskih razmer rabi vse svoje moči za pouk v osnovni šoli, kajti vse izvenšolsko delo ne sme niti za trohico okrniti uspehov osnovne vzgoje in pouka. Prav primerna je torej odločba, da se v uvodne in strokovne tečaje sprejmejo le učne osebe z najmanj 5 leti prakse v osnovni šoli. Učitelj nadaljevalne šole ne sme biti živčno preobčutljiv. Kakor zdravnik ne išče krali boleznih na rdečih licah in rožnatih ustnicah, tako tudi mi, ki hočemo pomagati lečiti bolehalo kmetstvo, ne smemo študirati kmetškega vprašanja ne pri zeleno, ne pri belo pogrnjenih mizah, pri klobasi in litru, ne na Jurežu in gostiji, temveč tam, kjer so rane, gniloba in trohnoba. Učitelj mora zaradi svojega smotra vedeti, kaj je v globini in za krito, pogledati za kulise kuhinje, v gnojišče, v skrivne koticke polne bacilov in mrčesa. Komur se to gabi, ne bode spoznal svoje naloge v vsem obsegu in v vseh detajlih, torej se je naj ne loti.

Za poučevanje na nadaljevalnih šolah je potrebna trojna priprava, širša, strokovna in ožja. Kot širšo pripravo smatram vse življenje, ki ga je učitelj od svoje rane mladosti do tega hipa preživel med kmeti, kmetstvom miljeju. Mogoče se motim, zdi se mi pa močno, da je za poučevanje na nadaljevalni šoli res sposoben le oni učitelj, ki se je rodil v kmetški ali vsaj napol kmetški hiši, ki mu je torej v žilah kmetška kri in ga vsega še prešinja misterij občestva kmetškega doma. Le redek, zelo redek bo učitelj rojen v meščanskih razmerah, ki bo mogel uspešno delovati v vsem obsegu nadaljevalne šole. Zveč v kmetški hiši je kmetški deček že v zgodnji mladosti spoznal kmetško življenje v podrobnostih. Ne samo, da mu je znano

vse o povprečnem manualnem kmetškem delu, znane so mu tudi vse duševne kreposti in slabosti posameznika, obitelji, sorodstva in soseske, pozna tradicije, strasti in nagnenja. Če tudi je tak deček zapustil dom in postal učitelj, vendar se je vsak vračal in se v vsaki kmetški hiši znašel kolikor toliko doma in zbiral utise, ki ga usposabljaajo za reševanje kompleksa vprašanj kmetškega problema. Ta študij ni lahek, ker imajo problemi skoro v vsakem malo večjem toritoriju drugo obeležje. In en sam človek je izredno komplicirana stvar, kjer z eksaktno vedo in s številkami samimi ne opraviš ničesar, vsaj dobrega ne. Reasume kapitlja o širši pripravi za učitelja na nadaljevalnih šolah bi bil ta, da se tega naj ne podstopi nihče, kdor ne čuti za to notranjega nagona in nima globokega vpogleda v kmetški dom, ki temelji na dolgoletnih utitih in opazovanjih.

Slednjič je potrebno, da učitelj nadaljevalne šole ne pričakuje preveč hvaležnosti naroda, mora biti pripravljen na eventualna nasprotstva in pikre opazke, in naposled ne sme upati na osebno-gmoten uspeh, ki bi bil primeren žrtvam in energiji, ki jo je treba vložiti v akcijo, ki naj bi bila uspešna.

Kdor si je na jasnem o vsem tem in odločen, da v svojem kraju ustanovi nadaljevalno šolo, si mora oskrbeti elemente strokovnega znanja ter v to svrhu obiskovati primerno dobro strokovne tečaje. Ti tečaji pa morajo nuditi zaokroženo snov vsake pango v obliki današnjega viška v svrhu orientacije inteligenta, večjo važnost pa je položati na vse one elemente in eksperimente, ki imajo praktičen pomen za slednjega in malega kmeta in so torej osrednja sila za praktičen pouk na nadaljevalni šoli.

(Dalje prihodnjič.)